

vocile ex-centrice, precum Alina Nelega, care a susținut că „alternativa rămâne, la noi, o problemă de libertate, nu de expresie“, cu alte cuvinte o problemă de *etică* și de *relație*. Să ne mai mirăm, în aceste condiții, că orice discuție despre program sau coerență repertorială poate fi purtată în prezent exclusiv în legătură cu regizorii, nicidecum cu instituțiile? Dacă primul termen al „disputei“ a fost rapid lichidat (pentru că, nu-i așa, în absența strategiei, nu poate fi vorba de *repertoriu*), ca măsură de precauție față de imprecizia sintagmei „*teatru alternativ*“, criticii și-au restrâns, încet-încet, analizele la opozițiile clasice: clasic-modern, tânăr-bătrân, *mainstream-off*, subvenționat-independent... Dar cum subiectul s-a dovedit inepuizabil sau prea vag pentru cele câteva ore rezervate, e de presupus că discuțiile au continuat și vor continua la fel de aprins în foaiere, pe coridoare, în birouri... Dacă aș cita *écriteau*-l din *Purificare*, spectacolul lui Andrei Șerban, aș spune, cu o maliție plină de vinovăție și tristețe, că, după trei ani de eforturi din partea organizatorilor clujeni, finalul *Colocviul Național de critică teatrală* a coincis perfect cu un *dead end*.

Mircea MORARIU

Reșița

Conceptul și arta regiei

Găsim în ziarul *Adevărul* din 19 octombrie 1905, următoarea însemnare, indiciu clar că încă de atunci a fost intuit în spațiul teatrologic românesc faptul că regizorul reprezintă factorul esențial de concepție a spectacolului, cel care poartă principala responsabilitate în nașterea sa. „Regizorul – scria Emil D. Fagure – are astăzi o însemnătate hotărâtoare [...] concepția lui asupra unei piese servă de bază interpretării artiștilor [...] toți cei ce joacă în piesă trebuie să urmeze această concepție. El este, în laboratorul teatral, criticul antemergător criticii publicului și al criticilor de profesie.“ Cum și astăzi directorul de scenă – fie el adulat, hulit, acuzat de excese de personalitate ori de autoritarism, de egocentrism, posesor sau nu al unei charisme ce coagulează trupa – rămâne principalul factor în absența personalității căruia e amenințată însăși ideea de spectacol, atenția care i se acordă e cum nu se poate mai firească. Cum la fel de explicabilă e organizarea unui **Colocviu Național de Regie**. Inițiativa i-a aparținut Teatrului „G. A. Petculescu“ din Reșița, directorului acestuia, actrița Mălina Petre, și consultantului artistic, teatrologul Zeno Fodor. Încurajați de realitatea că la prima ediție colocviul a dat rezultate, nefiind deloc un simplu moft (chiar dacă unii critici „subțiri“ de la „Centru“ îl privesc cu mefiență), organizatorii au găsit suficiente motive să continue, să-și cheltuiască energia și să convingă decidenții locali să sprijine financiar manifestarea, căci nu aruncă banii pe fereastră. Așa se face că între **1-6 octombrie a.c.** a avut loc **ediția a II-a**. În acest timp, au fost urmărite spectacole aparținând unor trupe din diferite zone ale țării și unor generații diverse de directori de scenă, de importanță și calibră la fel de diferite. Trebuiau să fie aduse la Reșița numai montări de mână întâi? Poate că așa ar fi fost ideal, numai că imaginea de ansamblu ar fi fost falsificată. Oricât am vrea noi, realitatea „din teren“ e alta. Iar concluzia logică ce s-a desprins în timpul dezbaterilor a fost că o montare negândită, lipsită de energie interioară,

dezamăgește din toate punctele de vedere. Firește că ar fi fost cum nu se poate mai potrivit ca la discuții să ia parte toți regizorii spectacolelor invitate. Organizatorii și-au dorit acest lucru și au făcut demersurile în acest sens. Numai că unii directori de scenă importanți, precum Tompa Gábor, au de terminat spectacole cu date scadente ale premierei (însă, cu seriozitatea-i recunoscută, regizorul a răspuns cât se poate de profesionist unei serii de întrebări, iar răspunsurile pot fi citite în caietul de sală al colocviului), alții au și ei alte obligații profesionale (Ion Sapdaru), alții probleme personale (Cristian Juncu) care, oricât de presante ar fi fost, tot i-ar fi obligat să răspundă și altfel decât teribilist-infantil la respectivele interogații, cu atât mai mult cu cât producțiile cu care au fost prezenți îi recomandau ca aflați la vârsta maturității. Așa încât au ascultat opiniile criticilor prezenți doar semnatarii spectacolelor Teatrului-gază, adică Dan Vasile și, respectiv, Ion Mircioagă, sau/și componenții trupei Teatrului reșițean ori ai Teatrului Municipal „Bacovia” din Bacău. Nu a fost un schimb de amabilități dulcege, ci un dialog real, criticii nu au vorbit profesoral și artiștii nu au luat cumiți notițe. Cum numai mințile slabe pot crede că artiștii și criticii se află în raporturi de beligeranță, la Reșița a domnit pacea, care sper că se va dovedi roditoare. Poate că vor afla asta și cronicarii „subțiri”, omniprezenți în jurii ori în calitate de „selecționeri” și vor găsi anul viitor drumul Reșiței, tentați și de altceva decât de câștigul pecuniar.

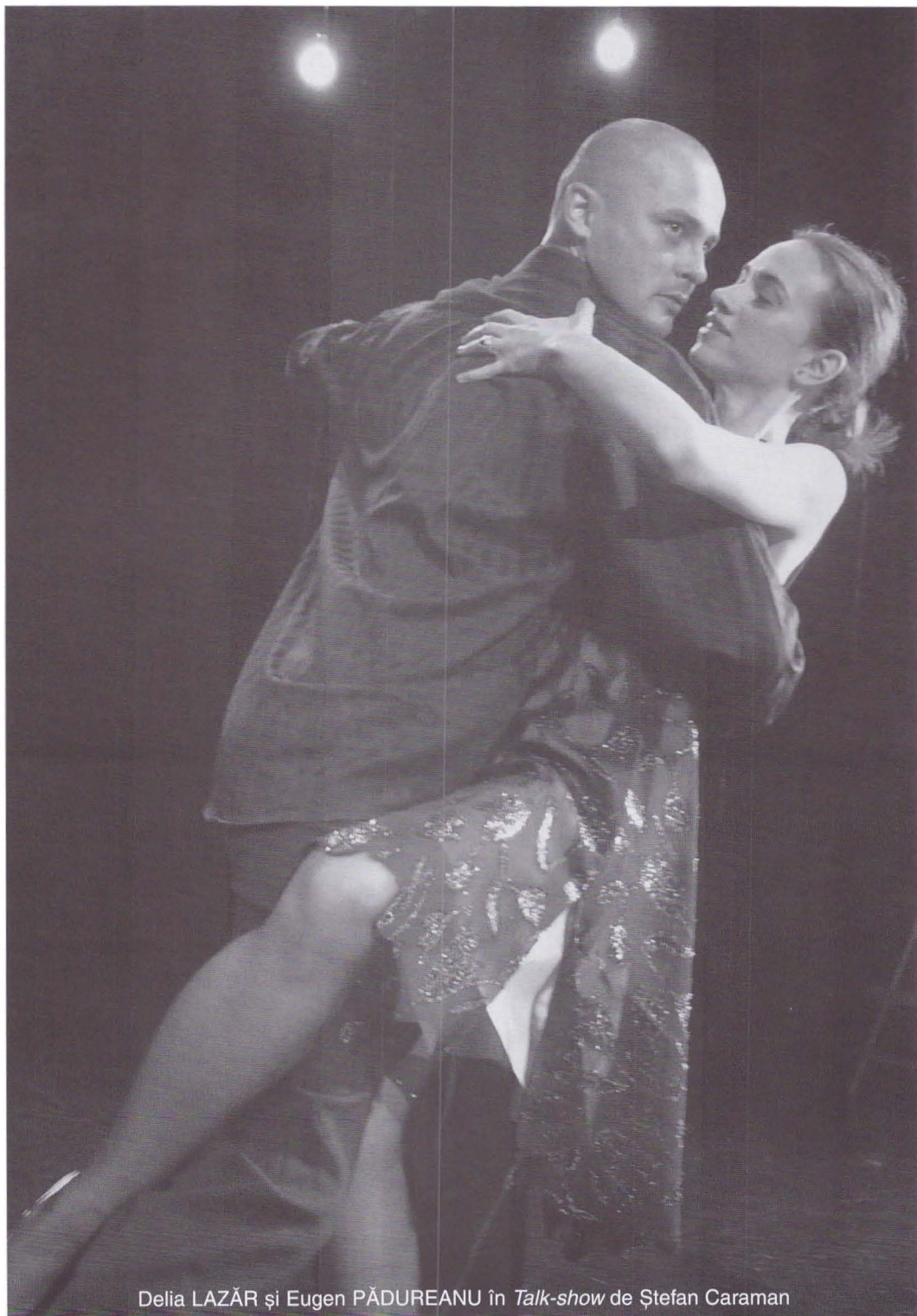
Teatrul „G.A. Petculescu” din Reșița ne-a propus două premiere recente, de factură stilistice diferite, ambele relevante pentru eforturile trupei și ale directoarei sale de a nu se lăsa pe tânjală și de a căuta modalități pentru a face pași înainte. Lucru nu tocmai simplu într-un oraș ai cărui locuitori se luptă cu meandrele unei tranziții ce nu se mai sfârșește, care nu prea au locuri de muncă, cele existente fiind plătite prost, și pentru care o seară petrecută la teatru chiar înseamnă un lux, deși prețul unui bilet e mai mult decât modic. Dar, în pofida acestor dificultăți, repertoriul se îmbogățește sistematic, trupa asemenea, nu se cade în capcana comediei ieftine, se încercă și uneori chiar se reușesc spectacole cu autentică miză. Ținând cont de tinerețea trupei, dar și pentru a răspunde unor reale standarde culturale, regizorul Dan Vasile a optat pentru un text mai puțin curtat din literatura dramatică shakespeareiană, **Zadarnicele chinuri ale dragostei**, în care pot fi detectabile nuclee ideatice și de teatralitate ce vor fi exploatare mai târziu în câteva mari creații ale clasicului englez. Tânărul și cultivatul director de scenă a instituit o relație de colaborare autentică cu actorii reșițeni, aceștia pornind la lucru convinși de proiect. Deși nu e o tocmai o reușită în deplinul sens al cuvântului, spectacolul deține însușirea de a nu fi zadarnic. Dan Vasile a lucrat riguros fiecare scenă, deficitară fiind însă îmbinarea fragmentelor într-un continuum spectacular. Mai experimentatul său coleg, Ion Mircioagă, revenit la Reșița după alte câteva spectacole dintre care cel mai izbutit a fost cel cu *Fernando Krapp mi-a scris această scrisoare* după Tankred Dorst, a ales de astă-dată o piesă în două personaje, **Talk-show** de Ștefan Caraman. Regizorul și-a plasat spectacolul sub pecetea versului barbian „Vinovat e tot făcutul”. Așa că a formulat o seamă de întrebări – de genul cum începe dragostea, de ce și cum sfârșește ea – numai că adept fiind al ambiguității nu s-a grăbit să formuleze răspunsuri imediate. Și cred că nu a făcut deloc rău. Împreună cu doi tineri foarte buni actori – Delia Lazăr și Eugen Păduraru – și cu ajutorul scenografei Ana Iulia Popov, Ion Mircioagă a înfăptuit un spectacol viu, care validează textul oricât de controversat esteticeste ar fi acesta, un spectacol remarcabil prin calitatea *crescendo*-urilor, prin exercițiul stilistic reușit pe care îl reprezintă felul variat în care e soluționat motivul recurent

Scenă din spectacolul *Proștii sub clar de lună* de Teodor Mazilu.

al rememorării primei întâlniri, prin ambiguitatea relației dintre protagoniști care ba se iubesc, ba se urăsc, ba încearcă un amestec între aceste sentimente contradictorii. Delia Lazăr și Eugen Păduraru știu ce înseamnă relația între partenerii de scenă, știu cum să țină în mână vreo 60–70 de spectatori aflați în imediata lor apropiere, le transmit o emoție necontrafăcută.

Am revăzut cu plăcere două dintre cele mai bune spectacole ale stagiunii trecute. E vorba de ***Așteptându-l pe Godot***, montat cu o rigoare profesională absolut de invidiat de Tompa Gábor la Teatrul „Tamási Aron” din Sfântu Gheorghe și de spectacolul cu piesa ***Orașul*** de Evgheni Grișkoveț, coproducție a Teatrului „ACT” și a ArCub, în regia lui Cristian Juncu. Ambele montări au beneficiat de cronici detaliate și elogioase. Inutil să le citez ori să mă citez. Mă mulțumesc acum să observ că, deși aparțin unor generații diferite, atât Tompa Gábor cât și Cristian Juncu demonstrează prin realizările lor că victoriile regizorale pot fi obținute și fără agresivitate, nu însă și fără autentic gând și în absența unor actori potriviți. Péter Hilda în *Godot* și Constantin Drăgănescu în *Orașul* interpretează ceea ce se cheamă „roluri secundare”, dar, bine conduși de regizori, le transformă în realizări ce nu pot fi uitate cu una—cu două. De fapt, în ambele cazuri totul e făcut cu grijă pentru instituirea și păstrarea ideii de *stil*, sarcina conservării lui fiind transferată interpreților care joacă modern și concentrat, fără patetisme.

Teatrul Municipal „Bacovia” din Bacău are de mai bine de un an o nouă conducere. Adrian Găzdaru și Gabriel Duțu, actori tineri dornici de performanță, au preluat o instituție care a cam uitat sensul acestui cuvânt, un colectiv pe care trebuie să îl aducă la starea de *trupă*, dar și tristețea sălilor goale. Rezultatele lor

Delia LAZĂR și Eugen PĂDUREANU în *Talk-show* de Ștefan Caraman

de până acum nu sunt neapărat spectaculoase, dar sunt notabile și se cheamă spectacolele *Casa Bernardei Alba* (regia Gelu Badea) și *Auto* (regia Claudiu Goga) și *Gala Star*. La Reșița, Teatrul băcăuan a fost prezent cu cea mai recentă premieră a sa, spectacolul cu piesa ***Proștii sub clar de lună*** de Teodor Mazilu. Atitudinea pe care regizorul Ion Sapdaru a adoptat-o față de textul mazilian e una radicală, așa că mult mai corect ar fi fost să ni se spună că spectacolul e *după* piesa sus-numită. Gogu, Clementina, Emilian și Ortansa apar totuși pe scenă, dar scopul lui Ion Sapdaru nu e de a prezenta *amoralitatea* esențială a sus-numitelor personaje. De fapt, spectacolul își asumă mai degrabă funcția de *agent sanitar* în raport cu o seamă de subproduse culturale ce ne invadează zilnic casa prin intermediul micului ecran. E vorba de emisiuni precum *Surprize-surprize*, *Din dragoste*, *Trădați în dragoste*, 9595, de telenovele pe care într-o confrerie fără fisură le difuzează toate televiziunile, fie că funcționează pe bază de abonament obligatoriu, fie că trăiesc doar din publicitate. De fapt, „proști“ suntem noi, cei care sub clarul luminii ce ne vine din tuburile catodice admitem asemenea aiureli patentate, ofense la adresa inteligenței umane. Ideea lui Sapdaru nu e rea, cert e că pentru a o materializa se putea servi de orice alt text, nu neapărat de cel al lui Teodor Mazilu. Numai că formula stilistică nu e folosită cu consecvență, ritmul interior al spectacolului e precar, ar mai fi fost mult de lucrat cu actorii, fapt evident mai cu seamă în partea a doua, unde regizorul e ceva mai milos cu partitura maziliană. Sunt lucruri ce se observă cu ochiul liber și primul care ar fi trebuit să le vadă e tocmai Ion Sapdaru. Sunt lucruri despre care s-a discutat onest, fără menajamente, într-un real dialog ale cărui roade sper să se vadă curând.

Afișul manifestării de cultură teatrală găzduită de Reșița a mai cuprins două expoziții de fotografii (una intitulată *Eveniment*, a unor tineri artiști clujeni), lansări de carte (la care au participat actorii trupei-gazdă, lucru ce nu se prea întâmplă orișunde), o vizită la Văliug, orașul în care s-a născut regretatul regizor de teatru TV Petre Sava Băleanu, ocazie pentru criticul Florica Ichim să înceapă demersurile în vederea deschiderii unei viitoare case memoriale, o vizită la vechiul Teatru de la Oravița. Criticul Ion Parhon ne-a invitat să rememorăm patru versiuni scenice ale *Hamlet*-ului shakespeareian, realizate de Tompa Gábor (Craiova), Liviu Ciulei („Bulandra“), Vlad Mugur (Naționalul clujean) și Andriy Zholdak (Ucraina), grație înregistrărilor păstrate în arhiva TVR și să vedem felul în care, în ultimele stagiuni, regizorul Bocsárdi László s-a apropiat de diverse texte clasice. Iar actrița Adriana Trandafir a prezentat în încheierea colocviului recitalul ***Pasărea Măiastră-Maria Tănase***.

Crenguța MANEA

Un exercițiu incomplet

Aflat la a doua ediție (1–6 octombrie 2006), **Colocviul Național de Regie** organizat de Teatrul G. A. Petculescu (Reșița) este un argument în favoarea faptului că atunci când actul managerial are în vedere crearea unei identități clare